

Kokkuvõtte teemal: Kompetentsipõhine kutsesüsteem

Koht: Vabariiklikud mesinike teabepäevad, Jäneda

Aeg: 20.11.2010.a.

**Lektor: Toiduainetööstuse ja Põllumajanduse Kutsenõukogu koordinaator
Eve Kitt, lektorileping nr PR-7-1.3-10**

Kutsekoda loodi 2001. aasta augustis. Kutsekoja asutajad on Kaubandus-Tööstuskoda, Tööandjate Keskliit, Sotsiaalministeerium, Teenistujate Ametiliitude Organisatsioon TALO ja Ametiühingute Keskliit. Nõukokku kuulub peale asutajate ka Haridus- ja Teadusministeeriumi esindaja.

Kutsekoda korraldab kutsestandardite koostamist ja koordineerib kutse andmist korraldamist. Selleks pakub Kutsekoda koostöökeskkonda tööandjatele, spetsialistidele ja koolitajatele.

Kutsekoja tegevuse eesmärgid on:

- kutsestandardite koostamise ja kutse andmise tervikliku süsteemi arendamine ja selle toimimise tagamine;
- eelduste loomine Eesti töötajate konkurentsivõime kasvuks ning
- kompetentsuse arendamiseks, hindamiseks, tunnustamiseks ja võrdlemiseks.

Nende eesmärkide saavutamiseks Kutsekoda:

- korraldab kutsestandardite väljatöötamist ja uuendamist kutsenõukogude otsuste alusel;
- korraldab järelevalvet kutset andvate organite tegevuse üle;
- arendab ja kinnitab kutsestandardite koostamise ja kutse andmise ühtse metoodika;
- korraldab kutsenõukogude tegevust ja koostööd;
- töötab välja ja kinnitab kutsesüsteemiga seotud dokumendivormid ja näidised ning kutsetunnistuste lisad;
- töötab välja ja kinnitab kutse andmisega seotud dokumentide arhiveerimise korra;
- peab vastutava töötaja tellimisel volitatud töötajana riiklikku kutseregistrit;
- korraldab tehniliselt kutsetunnistuste väljaandmist;
- korraldab kutsesüsteemi kohta nõustamist ja koolitust;
- tutvustab Eesti kutsesüsteemi riigi sees ja rahvusvaheliselt, luues eeldused kutsete vastastikuseks võrdlemiseks;
- korraldab Europassi Keskuse tööd.

Kutsesüsteemi arendamise ja rakendamise õiguslikuks aluseks on kutseseadus. Kutseseaduse eesmärk on tervikliku kutsesüsteemi loomine ning selle toimimise tagamine Eesti töötajate konkurentsivõime kasvuks ning kutsekompetentsuse

- arendamiseks
- hindamiseks
- tunnustamiseks ja
- võrdlemiseks.

Kutsesüsteem on inimeste tööalase kompetentsuse hindamise ja tunnustamisega seotud tegevuste kogum. Kutsesüsteem seob töö- ja haridusmaailma ning on osa Eesti kvalifikatsioonisüsteemist.

Eesti kutsesüsteemi põhiprotsessid on kutsestandardite väljatöötamine ja kutse andmine ning olulisimad väljundid on kutsestandard ja kutsetunnistus.

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse kutsetegevust ning esitatakse kutsealade ja -tasemete kompetentsusnõuded ehk töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit.

Kutsestandard on:

- aluseks tööturu nõudmistele vastavate õppekavade, koolitusprogrammide koostamisel,
- aluseks kompetentsuse hindamisel,
- abiks tööandjale ametite kirjeldamisel-tutvustamisel, töötajate värbamisel, ametijuhendite koostamisel, töötajate kutsenõuete määramisel ja koolituse planeerimisel,
- abiks töötajale, kes soovib saada selgust olemasolevate ja puuduvate oskuste vahel, annab võimaluse planeerida oma arengut ja karjääri ning loob aluse elukestvale õppimisele
- abiks koolitajale, õppurile, lapsevanemale, nõustajale ja teistele info hankimisel selle kohta, millist töötajat tööturul vajatakse
- aluseks kutsetunnistuste rahvusvahelisel võrdlemisel.

Kutsetunnistus on dokument, mis tõendab, et inimese teadmised ja oskused vastavad kutsestandardis kirjeldatud nõuetele.

Kutsestandardi koostamine

Ettepaneku kutsestandardi koostamise või uuendamise vajaduse kohta teeb kutsenõukogu tuginedes asjaomaste organisatsioonide või isikute ettepanekutele. Kutsestandardi väljatöötamise kinnitab kutsenõukogude esimeeste kogu. Kutsestandardid koostab kutsenõukogu moodustatud töörühm. Töörühmadesse kuuluvad oma ala asjatundjad - töötajad, spetsialistid, juhid ja koolitajad. Töörühmade töö korraldajaks ja kutsestandardite vormistajaks on Kutsekoda.

Kutsestandardi väljatöötamise põhimõtted

- kutsestandard koostatakse koostöös huvirühmadega
- kutsestandard kirjeldatakse baastasemel ehk kutsestandardis on toodud kutsealal töötamiseks vajalikud esmatähtsad kompetentsid
- kutsestandard on oma olemuslikult vabatahtlik (soovituslik)
- KS-le on määratud kehtivusaeg, mida muudetakse koheselt vastavalt tööturul toimunud muudatustele. Eesmärk on, et kutsestandardis toodud nõuded on kooskõlas tööturu tegelike vajadustega.

Kutsestandard peab vastama järgmistele tingimustele:

- on koostatud kutsete tuginedes kutsete kaardistamise ja tööanalüüsi tulemustele
- on üles ehitatud osade (kompetentside) kaupa
- kirjeldab oodatavaid kompetentse vaadeldavatena ja hinnatavatena
- määratleb isiku kompetentsuse hindamismeetodid
see on oluline olukorras, kus ühele kutsele on kutse andjaid rohkem kui üks ning kvaliteetid tagamiseks on vaja seada ühtseid (ja abistavaid) reegleid
- määratleb vastava kutse kvalifikatsioonitaseme EKR-s

Kutsete kaardistamise eesmärgiks on inimeste tööalast tegevusala, kutsetegevuse valdkonda ja kutseala hõlmava tervikpildi loomine, mis on aluseks Eesti kutsete kataloogi ja kutsestandardite koostamisele. Kaardistamise lähtepunktiks on tegelikust tööelust või õppekavaarendusest tulnud vajadus teataval alal (tegevusalal, valdkonnas või alavaldkonnas) kutsestandardi või kutsestandardite koostamiseks.

Kompetentsid kirjeldatakse kahes vaates:

- Tegevusnäitajad
- Teadmised

Kompetents (id) on suutlikkus täita konkreetset tööosa ja -ülesannet. Kompetents on tegevuses väljenduv teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum.

Kompetentsus on edukaks kutsetegevuseks vajalik teadmiste, oskuste, kogemuste ja hoiakute kogum (Kutseseedus).

Kompetents on isiksuse omaduste kompleks, mis võimaldab prognoosida tööalast edukust.

Kompetentsus on teadmine-kuidas-teha, see on „see midagi”, mis teeb toimingu võimalikuks.

Eesti kvalifikatsiooniraamistik jaguneb kaheksaks tasemeks, kusjuures 1. tase on madalaim ja 8. tase kõrgeim. Tasemete kirjeldused on esitatud kutseseeduse lisas 1 “Kvalifikatsiooniraamistik”. Kvalifikatsiooniraamistiku tasemete kirjeldused määratlevad haridussüsteemi õpitulemuste ja kutsete süsteemi kutsetasemete üldnõuded. Kutseseeduse lisas 1 toodud kirjeldused on EQF tasemekirjelduste tõlge eesti keelde.

Rohkem teavet kutsesüsteemi kohta leiate:

www.kutsekoda.ee

www.europassikeskus.ee

eve.kitt@kutsekoda.ee